

Univerzita Hradec Králové Pedagogická fakulta

Pedagogická fakulta
Univerzita Hradec Králové

Hodnocení diplomové práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Bc. Nela Henclová

Název práce: Pěstounská péče na přechodnou dobu jako varianta náhradní rodinné péče v České republice

Oponent: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.

Téma práce je aktuální a je mu věnována velká pozornost. Autorka si stanovila jako cíl práce „... s oporou o odbornou literaturu popsat a analyzovat pěstounskou péči na přechodnou dobu v České republice. Na základě rozhovorů s jednotlivými odborníky a pěstouny zjistit, jak nazírají na pěstounskou péči na přechodnou dobu.“ (s. 9). Výzkumný záměr autorky cílí především na odbornou veřejnost.

Předložená práce je rozčleněna do čtyř kapitol, první tři kapitoly představují teoretický vstup do problematiky, čtvrtá kapitola popisuje plán výzkumného šetření. V první kapitole se autorka věnuje vymezení pojmu rodina a představuje funkce rodiny. Pro vymezení rodiny si zvolila několik definic, které akcentují vždy určitý oborově podstatný rys. Jako zástupce sociologického pohledu si autora zvolila tuto formulaci Možného: „ Z pohledu sociologického je na rodinu nahlíženo jako na „institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti“ (s. 11), v souvislosti se společenskými a hodnotovými změnami je otázkou, zda přeci jen nedošlo i v řadách sociologů k posunu názorů na rodinu. **U obhajoby prosím o doplnění dalších možných pohledů a krátkou polemiku nad vývojem názorů na rodinu.** První kapitola je zpracována přijatelně, autorka se drží tématu a text vystavěla na názorech

dostatečného množství aktivně publikujících autorů. Menší výhradu mám ke „kartografickému“ stylu autorského psaní, který je nejvíce patrný v podkapitole 1.3. Autorka staví text na relevantních poznacích, pracuje s nimi přijatelně, ale z textu přeci jen vyvěrá určitá strohost a zacílení jen na zamýšlené body prezentovaných názorů. I přes tuto výhradu považuji text první kapitoly za velice slušně zpracovaný.

Druhá kapitola nabízí přehled způsobů, kterými je situace ohrožených dětí řešena. Tuto část práce považuji za slabší a v jistém smyslu i nadbytečnou, autorka se ve své práci chce věnovat pouze jednomu typu péče, „obligátní“ několikastránkové vyjmenovávání známých faktů proto považuji za nadbytečné. Předložený přehled je hned v úvodu nastíněn poněkud zmatečně, autorka představuje nejasně vymezené schéma doprovázející text (s. 18), přičemž předkládá dva odlišné modely dělení. **Prosím o doplnění a objasnění u obhajoby. Dále prosím o objasnění toho, co přesně rozumíte institucí rodině podobné? Kdo je autorem v textu uvedeného dělení? V jakém vztahu chápe sama autorka práce pojmy náhradní výchovná péče, náhradní výchova, náhradní rodinná péče?** V rámci druhé kapitoly však oceňuji diskusně vedené části práce (s. 20-22) a podkapitolu seznamující s problematikou transformace systému (kap. 2.3).

Třetí kapitola je těžištěm celé práce, autorka v ní představila ucelený ale pouze základní přehled. Oceňuji **logické rozčlenění jednotlivých oddílů práce**, práci by prospělo více diskutovat názory jednotlivých odborníků a také větší míra autorských komentářů.

Výzkumný plán se snaží naleznout výhody a nevýhody PPPD (s. 40), takto stanovený výzkumný problém je dále specifikován za pomoci cíle „*Cílem praktické části této práce je na základě rozhovorů zmapovat názory na pěstounskou péči na přechodnou dobu a zjistit tak klady a zápory této varianty náhradní rodinné péče.*“ a výzkumných otázek: *Jak respondenti hodnotí pěstounskou péči na přechodnou dobu?; Jaké spatřují odborníci klady pěstounské péče na přechodnou dobu?; Jaké spatřují odborníci zápory pěstounské péče na přechodnou dobu?; Jaké spatřují pěstouni klady pěstounské péče na přechodnou dobu?; Jaké spatřují pěstouni zápory pěstounské péče na přechodnou dobu?* (s. 41) Projekt výzkumného plánu se při stanovení cíle a výzkumných otázek poněkud vychyluje z původně plánovaného zachycení výhod a nevýhod. Vztah výhod a kladů, nevýhod a záporů nemusí být vždy nutně odvíjen na pozadí schématu synonym!

Výzkum se zaměřil na dvě skupiny dotazovaných, samotné pěstouny a odborníky zastoupené sociálními pracovníci. Výstupem výzkumného šetření je deset kategorií, které rozkrývají souvislosti zkoumaného jevu. Z popisu kategorií vystupuje původní výzkumný záměr (zaměření na výhody a nevýhody či klady a zápory) poněkud prvoplánově (s. 46). Obsahově

mám ke konstruktu kategorií několik výhrad. První a třetí kategorie sledují především výhody či nevýhody ústavní péče, to však nebylo předmětem výzkumu. Některé kategorie se k výhodám či nevýhodám vůbec nedostávají a nejdou dostatečně do hloubky zkoumaného problému (kategorie 4, 5, 6, 7, 10).

Dotazovány byly dvě skupiny respondentů, ale z výstupů není patrné, zda vnímají pracovníci situaci jinak než pěstouni, takové srovnání mohlo být podnětné, zvláště když na něj výzkumnice narazila v rozhovorech (s. 53). Autorka se k hodnocení výstupů dle skupin dotazovaných dostává jen zkratkovitě v závěrečné diskusi (s. 58). Závěrem lze říci, že autorka měla sice obstojně vytvořený plán zkoumání a snažila se jej držet, ale v některých bodech se jí to plně nepodařilo. Ve fázi sběru a analýzy dat bych uvítala větší podíl zaměření ke sledovanému cíli. V předložené podobě jsou výstupy bez potřebné a žádoucí hloubky a vzhled do problému je menší. Přesto **považuji představený výzkum za přijatelný**. Výzkum přináší solidní vzhled do souvislostí a je přijatelný, škoda jen, že se nepodařilo rozvádět hlouběji stěžejní zjištění, která autorka letmo zmiňuje v diskusi: klady související s prospěšnou péčí o dítě, klady vztahované k srovnávání ústavní a rodinné péče, klady spojované s budoucností dítěte (s. 58-59).

Konkrétní náměty, připomínky nebo otázky vyžadující doplnění u obhajoby:

- 1. Můžete prosím nastínit, jak** chápete rozdíl mezi výhodou a kladem, nevýhodou a záporom? Vyberte prosím ze svého výzkumu příklady výhod, kladů, nevýhod a záporů.
2. Ztotožňujete se s názory, že je ústavní péče vhodnější pro děti, které vyžadují „speciální“ přístup a péče o ně je ztížena určitou formou jejich handicapu?
3. Setkala jste se ve výzkumu se situací, kdy je zájem pěstouna v rozporu se zájmem dítěte, jak je náš právní systém na tyto situace připraven?

Doporučené hodnocení:

12. 8. 2016

Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová Ph.D.